DEN OSEDLIGA DANSEN

D.N. B-uppl. 19/2 1946.

AUG. FREDIN som utgivit en samling folkmelodier från Gotland påpekar att han inte tagit med mer än en vers av många visor, därför att innehållet varit tvetydigt, ibland plumpt, ibland grovt. Nils Lagus, som på 1890-talet utgav den stora samlingen Nyländska folkvisor, säger att folket ofta klätt sina tankar i en plump, rå och ofta smutsig form, "vilket gör att de ej för en bildad allmänhet kunna offentliggöras". Och Otto Höijer, som på 1850-talet skrev sina skildringar från samma trakter, piruetterar fram följande om folkvisan: "Sin största rikedom äger hon uti den bursikosa arten, uti vilken sångstämman är glad ända till uppsluppenhet, men där innehållet är av den beskaffenheten att blygsamheten rodnar och okyskheten jubilerar." Samma besked lämnas till Musikaliska akademin under en uppteckningskampanj på 1870-talet: "Texterna är av en sådan beskaffenhet att de ej kan nedskrivas."

Att det moraliska bekymret inte bara hade bondvisor att sörja över visar Dybeck, som på 1840-talet säger att "de smäktande ariorna inte längre stannar i sina hemland, städerna, utan som stinkande smittor sprider sig över landet". 1845 var det slut på det musikaliskt-arkaiska tillståndet. Efter detta datum "hovos Juvenala trallar upp och gingo som ett förpestande fördärv över landet". Dybeck tänker här på Gunnar Wennerbergs gluntar, som numera äro att likna vid kostbara smycken i det svenska musikhemmet.

Och Abraham Mankell är på 1850-talet förtvivlad över sin tids "lättfärdiga rytmer och surrkompositioner". Redan för sjuttio år sedan är tankegången i folkskolinspektör Bror Jonzons företal till *Erik Walles* bok *Jazzen anfaller* (Natur och kultur, 5 kr.) synlig i Svensk musiktidning (1881, s. 64): "Musiken är en makt, en god eller en dålig, för folket. Den har förmåga att förädla, att verka sedelärande eller ock raka motsatsen, förvekligande och demoraliserande. — Vad gör nu våra statsmän, våra lärda och institutioner, framför allt föräldrarna, för att musiken ej skall bli ett narkotikum, utan en källa till sann glädje? — — — Men lika väl som musiken har förmåga att verka tröstande, upplyftande, förädlande, så har den ock makt att verka retande, förvekligande och demoraliserande. Våra dårhus bevisa det tillfyllest. —"

Detta var om musiken. Det får räcka med en enda notis om dansen. 1801 påpekar en insändare i Åbo tidning att där man har fått passion för dans fördärvas ofelbart både hälsa, skönhet och seder. "Många fruntimmer skulle dansa lagom om de visste varföre de dansa. Men då de ej åsyfta något ändamål så kunna de ej heller finna skäl att upphöra. De dansa till utsvävning. Många danser äro uppfunna av smutsiga passioner och tjäna till intet annat än att lämna båda könen tillfälle att nalkas varandra på ett sätt som anständigheten eljest förbjuder. Bloden kommer i en jäsande rörelse, passionerna uppretas och den uti yrsel försatta själen bringas till längtan att uti ännu högre grad njuta det samma nöjet, dels att med denna njutning förena andra förnöjelser. Känslan av anständighet blir försvagad, och den hos en flicka alltid åtråvärda blygsamheten avtager, så att hon småningom avviker ifrån sin naturliga varsamhet i tal, uttryck och åtbörder. Sköna flickor, lämnen de danser som så lätt bringar eder i fara. Hit hör framför allt valserna, vilka icke allenast för sina cirkelrunda rörelser äro de skadligaste för hälsan, utan därjämte ibland alla danser de osedligaste och de fräckaste. Jag vill fråga vilken karl som helst om han ännu kan behålla samma högaktning som förr för en flicka sedan han sett henne valsa? Den som valsade med henne kan än mindre därefter för henne bära någon aktning."

Nu är Erik Walles bok "Jazzen anfaller" icke endast ytlig, utan skäligen naiv, varför det icke frestar undertecknad att plocka sönder hans blommor, knappast ens att vidröra dem. Det är icke jazzen som anfaller, utan nazisten Erik Walles, och taktiken är densamma som vi nu har lärt känna i åtskilliga tunga år, att skaffa sig en gallionsbild som inger förtroende, bakom vilken man sedan kan genomföra sina dunkla uppsåt. Men när man sitter på den pinne i samhället som folkskolinspektör Jonzon gör, har man inte rätt att ställa sitt allmänna förtroende till förfogande när och hur som helst och ännu mindre att själv komma med en inledning så föga genom- och välbetänkt. Även om nu Bror Jonzon i sin tur fångar in Moses Pergament och sätter honom som auktoritet i båten, så blir det sannerligen ändå ingen skeppslast att komma seglande med.

Menar verkligen folkskolinspektören att nazisten Lindholms förste ställföreträdare Erik Walles är mannen att kalla svenska ungdomar för pöbel på grund av deras intresse för jazzmusik? Att Hitler vid sitt maktövertagande omedelbart förbjöd all jazzmusik i Tyskland, kan icke vara Bror Jonzon obekant. Blev nu det tyska folket så förädlat genom detta? Det japanska krigsministeriet utförde samma manöver, men motiverade den hederligt med att allt sjungande av kärleksvisor försvagar krigsmentaliteten.

Det är beklämmande att en ledande svensk pedagog anno 1946 tar på uppfostringsproblemet på detta enfaldiga sätt. Att ungdomen har förfäats av sin musik, det har vi nu hört, men vem har förädlats av sin? Det skall väl vara det tyska folket, som sedan året 1933 varit befriat från den farligaste av alla pestbacciller — jazzmusiken.

Knut Brodin